

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile uuendusliku ja jätkusuutliku metsatööstuse kohta Euroopa Liidus” „Panus ELi majanduskasvu ja tööhõive strateegiasse”

KOM(2008) 113 lõplik

(2009/C 175/20)

27. veebruaril 2008 otsustas komisjon vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmisel teemal:

„Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile uuendusliku ja jätkusuutliku metsatööstuse kohta Euroopa Liidus „Panus ELi majanduskasvu ja tööhõive strateegiasse””

KOM(2008) 113 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon võttis arvamuse vastu 18. november 2008. Raportöör oli Brendan BURNS ja kaasraportöör oli Thomas STUDENT.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 449. istungjärgul 3.–4. detsembril 2008 (3. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 167, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 5.

1. Soovitused

Arvamus esitatud põhjustel teeb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee järgmised ettepanekud.

1.1 Tuleks laiendada metsatööstuse mõistet, hõlmates metsaomanikud ja teised majandusosalejad, nt metsa ülestöötamise teenuse osutajad. See aitaks määratleda probleemid ja võimalused väärtusahela algusest peale.

1.2 Olemasolevaid Euroopa andmebaase, kus hoitakse andmeid kogu raieküpse metsa mahu ja võimaliku kvaliteedi ning nii Euroopa kui ka sissetoodud puidu kasutuse kohta metsatööstuses, tuleks parandada (sh uuringute teel), et muuta andmebaasid täielikuks, ajakohaseks ja võrreldavaks.

1.3 Tuleks toetada Euroopa metsadest saadud puidu üha suuremat tootmist, kättesaadavust ja õiglast kasutust eri otstarveteks riiklikul tasandil.

1.4 Tuleks edendada puidu ja puidupõhiste materjalide kasutuse suurendamist.

1.5 Tuleks toetada metsatööstuse mainet parandavaid meetmeid.

1.6 Tuleks aktiivselt tegutseda, et hakataks tunnistama puidu ja puidutoodete olulisust kliimamuutuste mõjude leevendamisel, nt süsinikdioksiidi säilitajana.

1.7 Metsatööstust tuleks kaitsta heitkogustega kauplemise süsteemist tulenevate negatiivsete tagajärgede eest.

1.8 Tuleks eemaldada tõkked puidu ja puidutoodetega kauplemise eest ja tagada vaba, aga õiglane kauplemiskeskond.

1.9 Tuleks tegelda metsandussektori tehnoloogiaplatformis määratletud uurimisvajadustega seitsmenda raamprogrammi ja teiste seotud programmide kaudu.

1.10 Tuleks julgustada nii asjaomaseid ELi institutsioone kui ka kõnealust tööstusharu pöörama eritähelpanu metsatööstuse jaoks oluliste ELi töötervishoiu ja tööhutuse poliitika, eeskirjade ja programmide rakendamise tugevdamisele, et tagada kõikides ELi liikmesriikides samad standardid.

1.11 Kogu metsandus- ja puiduvaldkonna jaoks tuleks töötada välja Euroopa kutseõppe- ja kvalifikatsioonisüsteem vastavalt kõnealuse sektori vajadustele.

1.12 Tuleks julgustada riiklikke ja riiklikust tasandist allpool olevaid ametiasutusi tunnistama äriotstarbelise metsanduse ja muu metsatööstuse potentsiaali ja vastavalt tegutsema. Piisavat tähelepanu tuleks pöörata maapiirkondade teede ja muu infrastruktuuri investeeringute suurendamisele.

1.13 Vastavalt metsanduse tegevuskavale tuleks välja töötada süsteemid, mille abil hinnata multifunktsionaalse metsanduse ja puiduga mitte seotud teenuste majanduslikku ja sotsiaalset väärtust ning tagada, et tulevikus peetakse neid osaks ühtsest tööstusharust, mis hõlmab metsaomanikud, metsa ülestöötamise teenuse osutajad jt.

2. Taust

2.1 Käesoleva arvamuse aluseks olev teatis (KOM(2008) 113 lõplik) uuendusliku ja jätkusuutliku metsatööstuse kohta Euroopa Liidus (edaspidi „teatis”) tugineb ELi metsandustööstuse ja sellega seotud tööstusharude konkurentsivõimet käsitleval komisjoni teatisel nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele (KOM(1999) 457 lõplik) ning teatisel ühenduse Lissaboni programmi rakendamise kohta (KOM(2005) 474 lõplik). Samuti on teatis seotud ELi metsanduse tegevuskavaga (KOM(2006) 302 lõplik), mis hõlmab viit aastat (2007–2011) ning mille eesmärk on toetada ja

edendada jätkusuutlikku metsamajandust ning metsade multifunktsionaalset rolli 18 põhimeetme kaudu. Ühes neist meetmetest (nr 17) on seatud eesmärgiks „säästlikult majandatud metsadest pärit puidu ja muude metsasaaduste kasutamise ergutamine”.

2.2 Teatistes käsitletakse esmalt väljakutseid metsatööstuses, mille määratlus hõlmab paberimassi, paberit ja paberpakendeid tootva tööstuse ning puidutöötlemistööstuse (nagu saeveskid ja puidupõhiste paneelide tootjad) ning korgi- ja trükitööstuse. Seega ei puuduta see otseselt metsandussektori seda osa, mis varustab metsatööstust peamise toormaterjaliga – puiduga – ega teisi osalisi, kelle ettevõtte või töö on seotud metsaga.

3. Komisjoni ettepaneku põhisisu

3.1 Teatistes rõhutab Euroopa Komisjon metsatööstuse ees seisvaid ülesandeid sellistes küsimustes nagu ülemaailmne konkurents, kliimamuutused, energia, puiduvarud jms, samuti mõju, mis neil võib olla metsatööstuse tasuvusele ja konkurentsivõimetele tulevikus.

3.2 Metsatööstus on Euroopa majanduse oluline osa ning paljudel metsatööstuse harudel on oluline roll jätkusuutliku tööhõive tagamisel maapiirkondades.

3.3 Neid probleeme püütakse lahendada 19 meetme kaudu, mis on võetud kokku järgmiste alapealkirjade alla:

- a) tooraine kättesaadavus (8 meetmet);
- b) kliimamuutuse poliitika ja keskkonnavalased õigusaktid (4 meetmet);
- c) innovatsioon ning teadus- ja arendustegevus (4 meetmet);
- d) kaubandus ja koostöö kolmandate riikidega (2 meetmet);
- e) teavitamine (1 meetme).

4. Üldised märkused

4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt, et komisjon on pööranud tähelepanu metsatööstuse ees seisvatele ülesannetele ning esitanud kõnealused meetmed. Komitee kutsub üles tagama, et need ei jää ettepanekuteks, vaid viiakse ellu võimalikult kiiresti.

4.2 Kuigi komitee mõistab teatise tausta ja lähtekohta, väljendab ta samas kahetsust, et komisjon pöörab vähe või ei pööra üldse tähelepanu väärtusahela alguses osalejatele, nt metsaomanikele ja metsa ülestöötamise teenuse osutajatele, ning muudele metsade ja metsades täidetavatele ülesannetele (mida mõnikord nimetatakse „metsaklastriks”).

4.3 Komitee kutsub üles pöörama enam tähelepanu vajadusele tasuva metsanduse järele, sest see on hädavajalik kogu väärtusahela konkurentsivõime tagamiseks. Tasuv metsandus tugevdab metsade säästvat majandamist, tagab stiimulid kõnealusesse sektorisse investeerimiseks ja kindlustab puiduga varustatuse.

5. Konkreetsete märkused

5.1 Tooraine kättesaadavus

5.1.1 Komitee väljendab muret, et Euroopa puidu kättesaadavuse ja kasutuse alased statistilised andmed, mille põhjal langetatakse metsandust ja metsatööstust puudutavaid otsuseid, ei ole alati täielikud, ajakohastatud ja võrreldavad, mis tekitab pakkumise ja nõudluse vahelist ebakõla ja takistab eesmärkide saavutamist. Samuti on oluline teada ja suuta prognoosida metsatööstuses kasutatava nii Euroopa kui ka sissetoodud puidu mahtu.

5.1.2 Mõned Euroopa poliitilised algatused, eelkõige biomassi ja taastuvenergia kasutust soodustavad algatused, muudavad metsatööstuses toormaterjali (puidu) veelgi raskemini kättesaadavaks. See on osaliselt tingitud ka turgu moonutavatest toetustest. Komitee on mures selle pärast, kuidas need mõjutavad metsatööstust. Arvestades kasvavat konkurentsi, mida tekitab nõudlus puidu kui energiaallika järele, leiab komitee, et metsaressursside kasutus eri otstarveteks peaks toimuma õiglaselt. Komitee julgustab komisjoni edasi uurima energiametsade (lühikese raieringiga mets) võimalust, et varustada energiaturgu biomassiga.

5.1.3 Turgu peaksid reguleerima tavapärased turumehhanismid ning seda ei tohiks moonutada toetusskeemid, mis eelistavad üht kasutusviisi teistele.

5.1.4 Kuigi puidu impordi suurendamine ei paku kõnealusele kasvavale probleemile toimivat lahendust, ei tohiks seda impordi takistada kvantitatiivsed, õiguslikud või muud tõkked.

5.1.5 Komitee leiab, et ainus pikaajaline jätkusuutlik lahendus on suurendada Euroopa metsadest saadava puidu mahtu

- olemasolevate metsade säästva majandamise tõhustamise kaudu, et need toodaksid rohkem majanduslikult tasuvat puitu, ning
- suurema metsaistutuse kaudu, et puidu pakkumine vastaks paremini nõudmisele.

5.1.6 Komitee leiab, et kuna toormaterjal on metsatööstuse jaoks äärmiselt tähtis, oleks teatistes pidanud käsitlema subsidiaarsuse küsimusi, st riiklikul ja riiklikust tasandist allpool olevatel tasanditel võetavaid meetmeid puiduvaru tagamiseks pikas perspektiivis.

On teada, et liikmesriikide julgustamine äriotstarbelise puidu saamiseks rohkem metsa istutama ei avalda mitmetes ELi liikmesriikides mingit mõju. Näib, et põhjused on erinevad: mõnes riigis ollakse selle suhtes ükskõiksed ja mõnes leitakse, et puitu on juba piisavalt. Samas näitavad mitmed uuringud, et ELi puiduvarud ei ole piisavad ⁽¹⁾.

5.1.7 Puidu transportimiseks klientideni on vaja head teede ja muud infrastruktuuri. Kui investeeringud maapiirkondade ja äärealade teede infrastruktuuri on väiksed, suurendab see transpordikulusid. Näiteks külavaheteel sõitev koormaga veok kulutab 75 % rohkem aega ja kütust kui sirgel ja ühtlasel maanteel sõitev veok sama vahemaa puhul. Komitee on mures, et riiklikud või riiklikust tasandist allpool olevad ametiasutused ei ole sellele probleemile piisavalt tähelepanu pööranud. Samuti suurendavad kulused puidu transportimisele kehtestatud mahu- ja kaalu piirangud.

5.2 Kliimamuutuse poliitika ja keskkonnavalased õigusaktid

5.2.1 Puidutooted säilitavad endas süsinikdioksiidi kogu oma kasutusaja, ja kui teised materjalid asendada puiduga, võib see märkimisväärselt vähendada süsinikdioksiidi hulka. Komitee arvates peaks EL edendama aktiivsemalt süsiniku säilitamist puidutoodetes ning nende positiivset panust kliimamuutuste tagajärgede leevendamiseks.

Puidu positiivset rolli tuleks täiel määra tunnustada Kyoto protokollis järgses protsessis pärast 2010. aastat ning komitee kutsub komisjoni ja liikmesriike üles seda tegema Poznanis 2008. aastal (COP14) ja Kopenhaagenis 2009. aastal (COP15) toimuvatel Kyoto protokollis osaliste konverentsidel.

5.2.2 Komisjon alahindab ohtu, mida heitkogustega kauplemine tekitab Euroopa paberimassi- ja paberitööstustele ning osaliselt puidutöötlemistööstusele, mida Euroopa heitkogustega kauplemise süsteem mõjutab kahel viisil: esiteks otseselt, sest need tööstusharud osalevad heitkogustega kauplemise süsteemis, ning teiselt kaudselt, sest süsteemi toimimise tulemusel tõusevad märkimisväärselt elektri hinnad (?). Praegune suund heitkogustega kauplemise direktiivi osas tooks kaasa väga suure koormuse metsatööstuse tasuvusele. See võib viia tehaste sulgemise või ümberpaigutamiseni, mis oleks majanduslikult tasuv ainult suurtele ettevõtetele, aga igal juhul mitte väiksematele Euroopa ettevõtetele.

⁽¹⁾ Eelkõige ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni 2007. aasta uuring „Wood resources availability and demands”, mis põhineb 2006. aastal koostatud küsitlusel „Joint Wood Energy Enquiry”.

⁽²⁾ Ibid.

5.2.2.1 Euroopa heitkogustega kauplemise direktiivi uus ettepanek tekitab oma praegusel kujul Euroopa paberitööstuses ja teistes energiakulukates tööstusharudes märkimisväärsed turumoonutusi ja ebasoodsat konkurentsiolukorda ning lõpuks ka nn süsinikdioksiidi lekete, sest tähtsamad ELiga konkureerivad riigid ei pea arvestama samaväärsete tingimuste ja kuludega. Komitee arvates tuleks paberimassi- ja paberitööstust ning puidupõhiste paneelide tööstust kindlasti määratleda energiakuluka tööstusharuna, mida ohustab nn süsinikdioksiidi leke. Seda tuleks teha viivitamatult. Otsus, millistele sektoritele eraldatakse osaliselt tasuta saastekvoote, langetatakse ettepaneku kohaselt alles 2010. aastal, ent see on igal juhul liiga hilja.

5.3 Innovatsioon, teadus- ja arendustegevus, haridus ja koolitus

5.3.1 Innovatsioonil ning teadus- ja arendustegevusel on igal juhul roll metsatööstuse tuleviku kindlustamisel. Komitee väljendab heameelt, et asjaomane sektor on loonud metsandussektori tehnoloogiaplatvormi, ning kutsub üles pöörama piisavalt tähelepanu kõigi allsektorite tulevastele vajadustele. Metsatööstuse teadus- ja arendustegevuse rahastamist tuleks suurendada eelkõige seitsmenda raamprogrammi ja teiste seotud programmide raames ning selle eesmärk peaks olema toormaterjalide ja toodete uenduslik kasutus.

5.3.2 Protsessidega, mille kaudu tahetakse soodustada paindlikust Euroopas, ei ole metsatööstuse õpilaste ja töötajate jaoks loodud turvalisi ja kättesaadavaid võimalusi võrreldava ja laialt aktsepteeritava kvalifikatsiooni saamiseks või oskuste arendamiseks elukestva õppe programmide kaudu. Samuti ei ole erinevad pilootalgatused ELi haridus- ja kutseõppeprogrammide raames loonud meetmeid, mille alusel saaks ühiselt uurida muudatusi töökohtade tavades ja need liikmesriikides samaaegselt kasutusele võtta. Need puudused pärtsivad piiriülest liikuvust, kahjustavad rahvusvahelisi karjäärivõimalusi ning piiravad tööandjate juurdepääsu kogu heale tööjõule metsatööstuses. See võib isegi soodustada üldlevinud arvamust, et kvalifikatsioonid, mida on võimalik omandada metsa-, paberi- ja puiduvaldkonnas, on üldiselt madala väärtusega.

5.4 Töötervishoid ja -ohutus

5.4.1 Nagu ka mujal tööstuses, kaasneb metsatööstuses töötamisega teatud oht töötajate tervisele ja ohutusele. Kuigi metsatööstuses on viimastel aastakümnetel selles valdkonnas tehtud märkimisväärsed jõupingutusi, on veel palju teha. Kuna kõigil liikmesriikidel ei ole selles valdkonnas samad probleemid, tuleks asjakohaselt kaaluda seda, kuidas lahendada probleemid iga liikmesriigi konkreetsetele kohalikele tingimustele sobivalt.

5.4.2 Viimaste laienemiste raames ELiga ühinenud liikmesriiki- de vajadus parandada töötervishoiu ja -ohutuse poliitika rakenda- mist on üldiselt suurem kui enamikus muudes ELi liikmesriikides. Seetõttu rõhutab komitee, et olulised on nii ELi rahastamisvahen- did kui ka nende liikmesriikide metsatööstuse poolt võetavate ko- hustuste piisav määr.

5.5 Kaubandus ja koostöö kolmandate riikidega

5.5.1 Metsatööstus tegutseb ülemaailmselt ja eksport on konkurentsivõime säilitamiseks hädavajalik. Komitee on mures, et ELi ettevõtete eksporditegevust piiravad liigselt tariifsed ja mittetariif- sed tõkked. Komisjon peaks nende tõkete kaotamise prioriteediks seadma.

5.5.2 Samuti väljendab komitee muret seoses suurte kauban- duspartnerite, nt Venemaa rakendatud meetmetega, mis avalda- vad suurt mõju puidu tarnele ELi ja vähendavad tootmismahtu.

5.6 Teavitamine

5.6.1 Hoolimata metsatööstuse olulisest ühiskondlikust ja ma- janduslikust rollist ei ole selle üldine maine hea. Üldiselt ei mõista ühiskond ja kodanikud Euroopa metsade väärtust ⁽³⁾. Sageli õpe- tatakse koolides, et puude mahavõtmine on halb ning et maailm vajab kõiki puid, mis tal on. Näiteks Lõuna-Ameerikas, Kagu- Aasias ja teistes piirkondades toimuv ebaseaduslik raie ja muud mittesäästlikud metsamajanduse tavad kahjustavad samuti metsa- tööstuse üldist mainet.

5.6.2 Arvestades käimasolevat arutelu kliimamuutuste ja bio- energia üle, on praegu parim aeg toetada suuremat puidu ja pui- dupõhiste materjalide kasutamist. Metsad koguvad süsinikdioksiidi, mis seejärel säilib puidupõhistes toodetes. Kogu sektori ja selle toodete mainet tuleb parandada kliimaga seotud argu- mentide abil; see eristab metsatööstust teistest tööstusharudest

ja sellest tuleb teavitada, esitades lisaks andmeid meie metsade kaubandusliku väärtuse kohta.

5.6.3 Praegu on mitmeid metsatööstust toetavaid teavituskava- sid, ent need suudavad mõjutada metsatööstuse maine kujunda- mist vaid piiratud määral. Neid kavasid tuleb arendada ja need peavad jõudma kõigisse koolidesse ja laiema üldsuseni, et kõik ühiskonna osad mõistaksid ja väärtustaksid (Euroopa) metsa kas- vatamise ja kasutamise olulisust.

5.7 Puidu kasutamise edendamine

Komisjoni teatistes pööratakse palju tähelepanu asjaomaste töös- tusharude varustamisele toormaterjaliga (vt punkti 5.1), ent ei kä- sitleta puidu ja puidupõhiste toodete kasutust. Jätkusuutliku tootmise ja tarbimise poole püüdlisel tuleks tähelepanu pöö- rata takistuste ja mittevajalike õiguslike, haldus-, finants- ja muu- de tõkete eemaldamisele, mis võimaldaks puidu kasutuse suurendamist, nt ehituses. Üldiselt peaks komitee arvates puidu ja puidupõhiste toodete erilist olemust ja rolli eri poliitikavaldkonnades arvesse võtma.

5.8 Multifunktsionaalne metsandus

Üks peamisi soovitusi ELi 2006. aasta metsanduse tegevuskavas on see, et metsandus peab muutuma multifunktsionaalseks ja tee- nindavaks valdkonnaks, millel on peale puiduga varustamise ka muid kasutegureid. Kuna andmed puuduvad, ei ole teada, milline on puiduga mitte seotud teenuste (marjade, seente ja ravitaime- de korjamine, jahindus ja turism) täpne väärtus ühiskonnale. Sõltu- mata selle väärtuse suurusest toovad need ettevõtted kasumit ning loovad töökohti ja võimalusi, mistõttu neid tuleks määratleda metsanduse osana.

Kuigi komitee tunnustab multifunktsionaalse metsanduse rolli, väljendab ta samas muret, et mitme riigi valitsused rõhutavad liig- selt puiduga mitte seotud teenuste osa ning ei pööra piisavalt tä- helepanu oma metsade majanduslikule rollile puidu tootjatena.

Brüssel, 3. detsember 2008.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee president
Mario SEPI

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peasekretär
Martin WESTLAKE

⁽³⁾ Vt uurimus „Perception of the wood-based industries – Qualitative study of the image of wood-based industries amongst the public in the Member States of the European Union” (© European Communi- ties, 2002; ISBN 92–894–4125–9). See uurimus on kättesaadav aad- ressil http://ec.europa.eu/enterprise/forest_based/perceptionstudy_en.pdf.